

Renata Lisowska

Specjalne strefy ekonomiczne jako instrument wsparcia działalności innowacyjnej małych i średnich przedsiębiorstw na przykładzie Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej

Ekonomiczne Problemy Usług nr 64, 251-266

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RENATA LISOWSKA

Uniwersytet Łódzki

**SPECJALNE STREFY EKONOMICZNE JAKO INSTRUMENT
WSPARCIA DZIAŁANOŚCI INNOWACYJNEJ MAŁYCH
I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW NA PRZYKŁADZIE ŁÓDZKIEJ
SPECJALNEJ STREFY EKONOMICZNEJ**

Wprowadzenie

Małe i średnie przedsiębiorstwa MSP pełnią istotną rolę w rozwoju gospodarczym całego kraju oraz poprawiają dynamikę rozwoju poszczególnych regionów, wpływając korzystnie na zmniejszenie bezrobocia, zaopatrując rynek lokalny w towary i świadcząc usługi dla lokalnych społeczności.

Przestrzenne skupiska małych i średnich przedsiębiorstw powstają głównie w obrębie dużych aglomeracji miejskich oraz na obszarach o dobrze rozwiniętym i zróżnicowanym przemyśle, czyli dokładnie tam, gdzie istnieją odpowiednie rynki zbytu, wykwalifikowana siła robocza, dostęp do wyspecjalizowanych usług i środków finansowych, jak również rozwinięta infrastruktura. MSP funkcjonujące w warunkach zmiennego otoczenia powinny się wyróżniać również wysokim natężeniem innowacji i odpowiadać na potrzeby rynku nowymi produktami i technologiami, innowacjami w sferze marketingowej itd.

Przedsiębiorstwo zorientowane na innowacje to takie, które¹:

- prowadzi w szerokim zakresie prace badawczo-rozwojowe (lub dokonuje zakupów nowych produktów czy technologii),
- przeznaczają na tę działalność stosunkowo wysokie nakłady finansowe,
- systematycznie wdraża nowe rozwiązania naukowo-techniczne,
- reprezentuje duży udział nowości (wytrobów i technologii) w wolumenie produkcji i usług,
- stale wprowadza innowacje na rynek.

Małe i średnie przedsiębiorstwa charakteryzują się znaczną elastycznością i skutecznością w działaniach na rynku. Są nawet zdolne konkurować z dużymi firmami ze względu na precyzyjną kontrolę kosztów, szybką dyfuzję innowacji oraz wysoką motywację do osiągnięć właściciela i pracowników². Dlatego potrzeba wsparcia sektora MSP jest zauważalna na szczeblu lokalnym przez jednostki samorządu terytorialnego, które starają się stworzyć system zachęt do rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw obejmujących głównie tworzenie lokalnego systemu prawnego i podatkowego, prowadzenie odpowiedniej gospodarki gruntami, planowanie przestrzenne i poprawienie pracy urzędów w celu sprawnego załatwienia wszelkich formalności związanych z prowadzeniem firmy. Rola środowiska lokalnego w rozwoju sektora MSP nie powinna się ograniczać się tylko do dostarczania zasobów, ale również ważne jest, aby środowisko to tworzyło przyjazny dla przedsiębiorczości klimat przejawiający się m.in. obecnością lokalnej kultury przedsiębiorczości, wsparciem lokalnych instytucji publicznych oraz kreatywnością lokalnych społeczności.

Jednym z instrumentów wsparcia działalności innowacyjnej sektora MSP okazały się specjalne strefy ekonomiczne, w których stworzono preferencyjne warunki do prowadzenia działalności gospodarczej i przyciągania inwestorów zagranicznych. Firmy zagraniczne funkcjonujące w SSE dostarczają nowych standardów biznesowych, takich jak: technologia, doświadczenie w procesach produkcyjnych, kontakty, dobre praktyki w zakresie szkolenia pracowników, które są szczególnie ważne dla rozwoju sektora MSP i stają się dla nich głównym źródłem nowych technologii.

¹ W. Jonasz, *Innowacje w strategii rozwoju organizacji w Unii Europejskiej*, Difin, Warszawa 2009, s. 54.

² J. Targalski, *Przedsiębiorczość i zarządzanie*, C.H. Beck, Warszawa 2003, s. 14.

Małe i średnie firmy funkcjonujące w warunkach zmiennego otoczenia powinny się wyróżniać wysokim natężeniem innowacji i odpowiadać na potrzeby rynku nowymi produktami, procesami i innowacjami w sferze zarządzania, marketingu itd. Na działalność innowacyjną firm sektora MSP mają wpływ uwarunkowania rynkowe, gdzie ważnym problemem jest mały popyt ze względu na ograniczoną siłę nabywczą społeczeństwa wynikającą z niskiego poziomu dochodów, oraz czynniki wewnętrzne związane m.in. z procesem zarządzania, strukturą organizacyjną, kwalifikacjami personelu, zarządzaniem wiedzą oraz zasobami intelektualnymi. Szczególnie ważna jest również grupa czynników bezpośrednio związanych z osobą przedsiębiorcy (właściciela), takich jak: kreatywność, otwartość na innowacje, zdolności organizacyjne, wytrwałość, chęć podjęcia ryzyka, oraz czynniki wiążące się z kwalifikacjami i doświadczeniem przedsiębiorcy.

Celem tego opracowania jest analiza wpływu specjalnych stref ekonomicznych na rozwój działalności innowacyjnej małych i średnich przedsiębiorstw na przykładzie Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (ŁSSE). Prezentowane wnioski oparte są na badaniach własnych przeprowadzonych metodą *case study* wśród właścicieli małych i średnich firm funkcjonujących w ŁSSE.

1. Zasady funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych w Polsce

Specjalne strefy ekonomiczne to wyodrębnione administracyjnie obszary w Polsce, gdzie prowadzenie działalności odbywa się na szczególnie preferencyjnych warunkach³. W Polsce zostały one utworzone na podstawie ustawy z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych⁴. Na skutek dotychczasowych efektów działalności specjalnych stref ekonomicznych uznano, że są one nadal atrakcyjnym instrumentem zachęt do inwestowania w Polsce, w związku z tym została podpisana nowelizacja ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych w dniu 30 maja 2008 r. Podstawowe wprowadzone zmiany to zwiększenie obszaru stref w Polsce z 12 tys. ha do 20 tys. ha oraz wydłużenie okresu funkcjonowania wszystkich stref ekonomicznych do

³ *Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31.12.2009*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2010, s. 4.

⁴ Ustawa z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych, DzU 2007, nr 42, poz. 274; DzU 2008, nr 118, poz. 746.

dnia 31 grudnia 2020 r.⁵ Ze względu na konieczność zapewnienia sprawnego zarządzania terenami znajdującymi się obecnie w granicach specjalnych stref ekonomicznych opracowano *Koncepcję rozwoju specjalnych stref ekonomicznych*, w której określono sposób zagospodarowania gruntów, definiując inwestycje pożądane dla gospodarki kraju, kwalifikujące się do wsparcia instrumentem specjalnych stref ekonomicznych. Są to inwestycje:

- innowacyjne,
- realizowane w sektorach priorytetowych,
- wspierające rozwój klastrów, parków przemysłowych i technologicznych,
- zwiększające stopień uprzemysłowienia regionów słabo uprzemysłowionych,
- tworzące określoną liczbę nowych miejsc pracy lub o określonych minimalnych kosztach kwalifikowanych inwestycji – w zależności od stopy bezrobocia w powiecie⁶.

Obecnie w Polsce funkcjonuje 14 specjalnych stref ekonomicznych: Kamiennogórska, Katowicka, Kostrzyńsko-Słubicka, Krakowska, Legnicka, Łódzka, Mielecka, Pomorska, Słupska, Starachowicka, Suwalska, Tarnobrzaska, Wałbrzyska, Warmińsko-Mazurska, których tereny o powierzchni 12 632,87 ha są zlokalizowane w 129 miastach i 174 gminach.

Dostosowanie zasad funkcjonowania SSE w Polsce do standardów Unii Europejskiej przyczyniło się do zmiany ich przeznaczenia. Początkowo miały one służyć wspieraniu regionów z licznymi problemami społeczno-gospodarczymi, a obecnie stały się głównym instrumentem do przyciągania zagranicznych koncernów do inwestowania w Polsce. Co potwierdzają liczne ogłoszenia Polskiej Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych (PAIIZ) o możliwości utworzenia podstrefy o dogodnej lokalizacji dla zagranicznego inwestora⁷.

⁵ *Koncepcja rozwoju specjalnych stref ekonomicznych*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2009, s. 2, www.mg.gov.pl/NR/rdonlyres/EDEA1667-FD25-4297-AC8C988DA7789AC6/51415/Koncepcja.pdf.

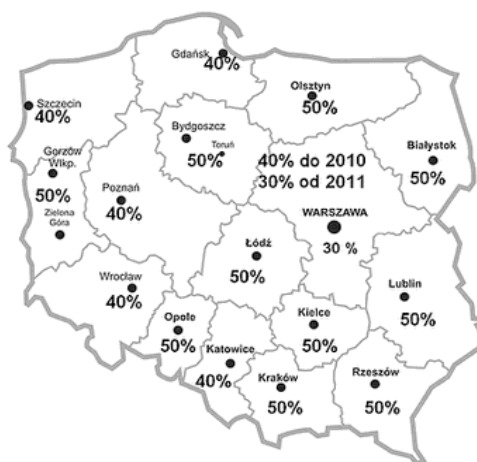
⁶ Tamże, s. 3-4.

⁷ C. Pilarska, *Specjalne Strefy Ekonomiczne w Polsce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków 2009, s. 27.

Prowadzenie działalności gospodarczej na terenie SSE jest związane z przywilejami i korzyściami dla firm. Jest to kompromis między przedsiębiorstwami a państwem, które zapewnia udogodnienia w prowadzeniu działalności gospodarczej – do nich zalicza się:

- zwolnienie podatkowe (CIT lub PIT),
- działkę w pełni przygotowaną pod inwestycje po konkurencyjnej cenie,
- darmową pomoc przy załatwianiu formalności związanych z inwestycją,
- zwolnienie od podatku od nieruchomości (na terenie niektórych gmin).

Zwolnienia z podatku dochodowego przyznawane w SSE stanowią tzw. regionalną pomoc publiczną, której wielkość uzależniona jest od: lokalizacji inwestycji, wysokości nakładów inwestycyjnych lub kosztów zatrudnienia nowych pracowników oraz wielkości przedsiębiorstwa ubiegającego się o zwolnienie podatkowe. Na największą pomoc zgodnie z mapą pomocy regionalnej w Polsce w latach 2007-2013 (rysunek 1) mogą liczyć przedsiębiorcy z województw: kujawsko-pomorskiego, lubelskiego, lubuskiego, łódzkiego, małopolskiego, opolskiego, podkarpackiego, podlaskiego, warmińsko-mazurskiego, świętokrzyskiego, w których wielkość maksymalnej pomocy wynosi 50% kosztów kwalifikujących się do objęcia tą pomocą⁸.

Rys. 1. Mapa pomocy regionalnej w Polsce w latach 2007-2013

Źródło: http://www.paiz.gov.pl/strefa_inwestora/zachety_inwestycyjne_w_sse

⁸ Szerzej na temat zasad udzielania pomocy w SSE w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2008 r. w sprawie pomocy publicznej udzielanej przedsiębiorcom działającym na podstawie zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej na terenach specjalnych stref ekonomicznych, DzU z dnia 29 grudnia 2008 r.

Koncepcja specjalnych stref ekonomicznych jest przedmiotem wielu sporów. Z jednej strony uważa się, że tworzenie obszarów uprzywilejowanych jest korzystne i wpływa pozytywnie na rozwój gospodarczy i lokalną przedsiębiorczość. Przeciwnicy twierdzą, że strefy nie są efektywnym instrumentem pobudzania nowego rozwoju, a zwolnienia podatkowe nie są najistotniejszym czynnikiem wpływającym na decyzje lokalizacyjne firm, lecz rynek zbytu, kwalifikacje pracowników, rozwinięta infrastruktura oraz sprawnie funkcjonujące otoczenie biznesu. Powstanie specjalnych stref może prowadzić do relokacji działalności przez firmy już działające, a nie do tworzenia nowych podmiotów gospodarczych. Udogodnienia oferowane w SSE zakłócają warunki wolnej konkurencji, tym samym ograniczają możliwości konkurowania przedsiębiorstw nieznajdujących się w strefach z firmami korzystającymi z różnego rodzaju ulg i udogodnień⁹.

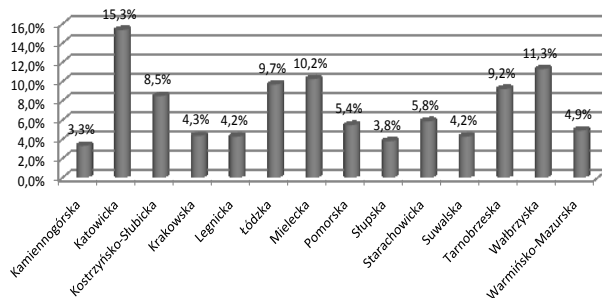
2. Efekty funkcjonowania SSE w Polsce

Według stanu na dzień 31 grudnia 2009 r. specjalne strefy ekonomiczne zajmują obszar 12 632,87 ha, łączny obszar zagospodarowany to 8525,06 ha, co stanowi niecałe 68% stopnia zagospodarowania gruntów wszystkich SSE. Największy stopień zagospodarowania osiągnęły strefy: tarnobrzeska (78,7%), mielecka (73,9%) i warmińsko-mazurska (72,8%). Największa liczba wolnych gruntów w stosunku do powierzchni znajdowała się w strefach kamiennogórskiej i słupeckiej¹⁰.

W 2009 zostało wydanych 131 zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej, co stanowi ok. 10% ogółu zezwoleń. Z ogólnej liczby zezwoleń najwięcej przypada na strefy: katowicką, wałbrzyską i mielecką (rysunek 2).

⁹ E. Kryńska, *Polskie specjalne strefy ekonomiczne*, Wydawnictwo „Scholar”, Warszawa 2000, s. 34.

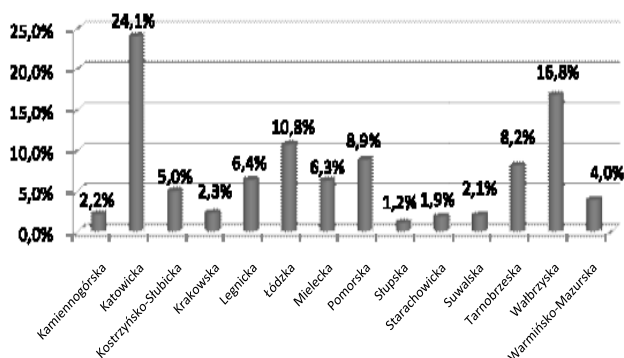
¹⁰ *Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych*, stan na 31.12.2009, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2010, s. 9.

Rys. 2. Liczba ważnych zezwoleń w SSE w Polsce na dzień 31.12.2009 (udział w % poszczególnych stref w ogólnej liczbie zezwoleń)

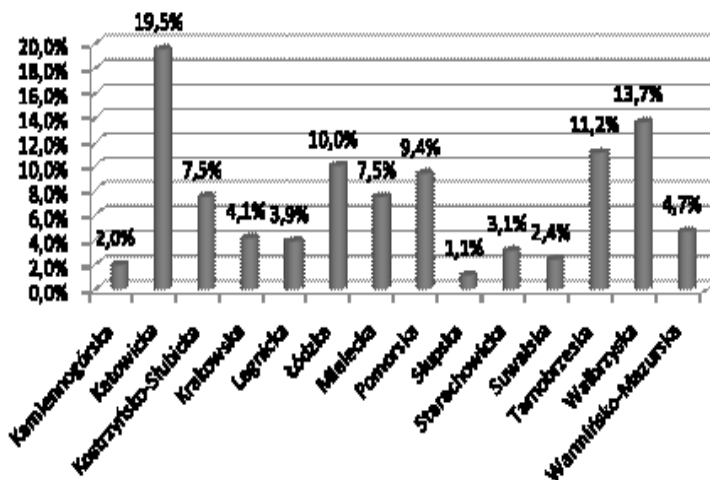
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w dokumencie *Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31.12.2009*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2010, s. 10

Według stanu na koniec roku 2009 przedsiębiorcy prowadzący działalność na terenie specjalnych stref ekonomicznych zainwestowali ponad 63 mld zł. Największy udział w łącznej kwocie inwestycji posiada strefa katowicka – nieco ponad 24%, a następnie wałbrzyska – niecałe 17%. Na te dwie strefy przypada ponad 40% całkowitego zainwestowanego kapitału. Najmniejszy udział w łącznej kwocie inwestycji miały strefy: słupska, starachowicka i suwalska, łącznie niecałe 6% ogółu zainwestowanego w SSE (rysunek 3).

Rys. 3. Poniesione nakłady inwestycyjne w SSE w Polsce na dzień 31.12.2009 (udział w % poszczególnych stref w ogólnej kwocie nakładów)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w dokumencie *Informacja o realizacji..., dz. cyt., s. 10*

Rys. 4. Miejsca pracy ogółem na dzień 31.12.2009 (udział w % poszczególnych stref w ogólnej liczbie miejsc pracy)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w dokumencie *Informacja o realizacji...*, dz. cyt., s. 13

Jak wynika z badań ankietowych przeprowadzonych przez Deloitte w 2009, wśród 400 przedsiębiorców prowadzących działalność na terenie 14 obecnie funkcjonujących SSE podstawowymi problemami przedsiębiorców funkcjonujących w SSE jest¹¹:

- brak możliwości bardziej elastycznego kształtowania warunków zdefiniowanych w zezwoleniu zarówno w odniesieniu do wartości nakładów inwestycyjnych, jak i konieczności stworzenia nowych miejsc pracy, a przede wszystkim ich utrzymania przez określony czas. Nowelizacja przepisów w 2008 r. daje możliwość elastycznego kształtowania warunków zawartych w zezwoleniu dla przedsiębiorców, którzy uzyskali zezwolenie po 4 sierpnia 2008 r.;
- niewielkie szanse na wykorzystanie w całości limitu maksymalnej, przysługującej przedsiębiorcom pomocy publicznej. Przedsiębiorcy zainteresowani są wydłużeniem funkcjonowania SSE, jednak przepisy rozporządzeń dotyczące poszczególnych SSE, które wydłużyły

¹¹ Raport *Specjalne Strefy Ekonomiczne – opinie przedsiębiorców*, Deloitte 2009, s. 19, http://www.paiz.gov.pl/files/?id_plik=11156.

okres funkcjonowania SSE do końca 2020 r., dotyczą wyłącznie tych firm, które uzyskały zezwolenie po 30 grudnia 2008 r.;

- niejasność przepisów strefowych i podatkowych, co często skutkuje trudnościami w trakcie ustalania wyniku podatkowego z prawidłowym podziałem na działalność strefową i pozastrefową.

Badania te były kontynuowane w 2010 roku przez Deloitte, wzięło w nich udział 152 respondentów prowadzących działalności na terenie wszystkich obecnie funkcjonujących SSE¹².

Badania wskazują, że większość respondentów nie obawia się niewypełnienia warunków określonych w zezwoleniu, a za najtrudniejszy do spełnienia uważa warunek minimalnego poziomu zatrudnienia (36,8% wskazań) oraz termin zakończenia inwestycji (15,8% wskazań). Na nakłady inwestycyjne wskazało tylko 7,2% respondentów, co potwierdza fakt, że w większości przypadków koszty inwestycji nie stanowią dużego zagrożenia, które mogłoby przełożyć się na utratę zezwolenia. Aż 63,2% ankietowanych uważa, że główną trudnością prowadzenia działalności w SSE są skomplikowane przepisy prawa podatkowego, szczególnie w zakresie zasad kumulacji różnych form pomocy publicznej, sposobu alokacji kosztów/przychodów, działalności prowadzonej na terenie SSE i poza strefą. Mimo tych problemów 67,8% ankietowanych uznało, że rozpoczynając nowy projekt inwestycyjny, ubiegaloby się o zwolnienie w SSE¹³.

3. Specjalne strefy ekonomiczne a rozwój działalności innowacyjnej MSP na przykładzie ŁSSE

Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna została utworzona w 1997 roku na okres 23 lat (do 2020 r.) i zajmuje obszar o powierzchni 1162,30 ha, w tym 735,79 ha gruntów zagospodarowanych i 426,51 ha gruntów niezagospodarowanych¹⁴. Strefa położona jest na terenach miast: Bełchatów, Koło, Konstantynów Łódzki, Kutno, Łęczyca, Łowicz, Łódź, Ozorków, Piotrków Trybunalski, Płock, Raciąż, Radomsko, Rawa Mazowiecka, Sieradz, Skierniewice, Tomaszów Mazowiecki, Turek, Warszawa, Zduńska Wola, Zgierz

¹² Raport „Polskie SSE – okiem przedsiębiorcy”, Deloitte 2010 s. 7-8 http://www.paiz.gov.pl/files/?id_plik=13436.

¹³ Tamże s. 9-10, 23.

¹⁴ *Informacja o realizacji...*, dz. cyt., s. 8.

i Żyrardów oraz gmin: Aleksandrów Łódzki, Brójce, Grodzisk Mazowiecki, Kleszczów, Koluszki, Ksawerów, Nowe Skalmierzyce, Opatówek, Opoczno, Ostrzeszów, Paradyż, Przykona, Sławno, Słupca, Stryków, Tomaszów Mazowiecki, Ujazd, Widawa, Wieluń, Wola Krzysztoporska, Wolbórz, Wróblew, Żabia Wola i Żychlin (rysunek 5).

Rys. 5. Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna – zasięg terytorialny

Źródło: *Przewodnik po specjalnych strefach ekonomicznych w Polsce*, PAIZ, 2009, s. 33

ŁSSE została powołana w celu wspierania rozwoju gospodarczego regionu łódzkiego poprzez:

- zaktywizowanie gospodarcze regionu zgodne z programem zrównoważonego rozwoju oraz większe zróżnicowanie struktury gałęziowo-branżowej,
- złagodzenie społecznych i ekonomicznych skutków restrukturyzacji przemysłu lekkiego poprzez tworzenie nowych miejsc pracy,
- rozwój dziedzin produkcji i usług będących nośnikami postępu technicznego (nowoczesne techniki i technologie),

- pełne wykorzystanie istniejącego zaplecza naukowo-badawczego i potencjału intelektualnego regionu¹⁵,
- efektywne zagospodarowanie infrastruktury technicznej,
- wspieranie funkcjonujących podmiotów gospodarczych na terenie regionu łódzkiego¹⁶.

W Łódzkiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej funkcjonuje ok. 56% małych i średnich przedsiębiorstw, dla których została przygotowana specjalna oferta w postaci dobrze położonych i skomunikowanych działek o niewielkiej powierzchni od 0,5 ha w Podstrefie Łódź na granicy Łodzi i Konstancinowa Łódzkiego oraz wsparcie w ramach pomocy publicznej w postaci zwolnienia z podatku dochodowego w wysokości nawet 70% poniesionych nakładów lub dwuletnich kosztów wynagrodzenia nowo zatrudnionych pracowników. MSP mogą uzyskać zezwolenie na działalność w strefie, inwestując co najmniej 100 tys. euro (ok. 400 tys. zł) i utrzymując działalność oraz deklarowany poziom zatrudnienia przez minimum 3 lata¹⁷. Oprócz dostępnych ulg i przywilejów podatkowych na atrakcyjność ŁSSE dla małych i średnich przedsiębiorstw mają wpływ następujące czynniki:

- dobre (centralne) położenie województwa łódzkiego,
- obecność wielu ośrodków naukowo-badawczych,
- dostępność wysoko wykwalifikowanych pracowników,
- dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna,
- oraz wieloletnie tradycje przemysłowe miast województwa¹⁸.

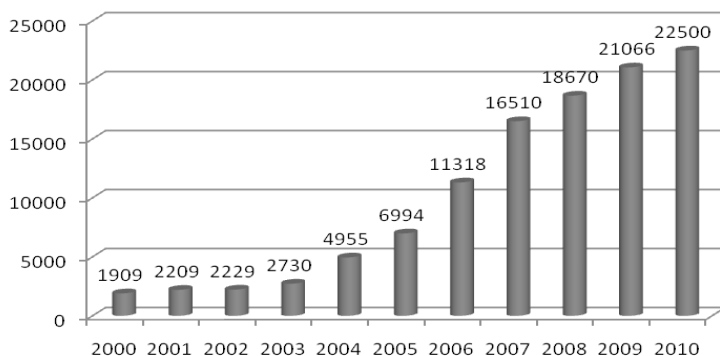
O efektach funkcjonowania podmiotów gospodarczych w ŁSSE świadczą dane statystyczne przedstawione w dalszej części opracowania. Według stanu na dzień 31.07.2010 r. wydanych zostało 165 zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej w ŁSSE, co stanowi ok. 10% wszystkich wydanych zezwoleń w 14 SSE w Polsce. Działający na terenie strefy inwestorzy utworzyli do 31.07.2010 r. 22,5 tys. nowych miejsc pracy. Tworzenie nowych miejsc pracy w latach 2000-2010 ma wyraźną tendencję wzrostową (rysunek 6).

¹⁵ *Przewodnik po specjalnych strefach...*, dz. cyt., s. 34.

¹⁶ <http://www.lsse.home.pl/index.php?page/menu/40/>.

¹⁷ Opracowanie własne na podstawie: <http://www.sse.lodz.pl/index.php?page/menu/428/>.

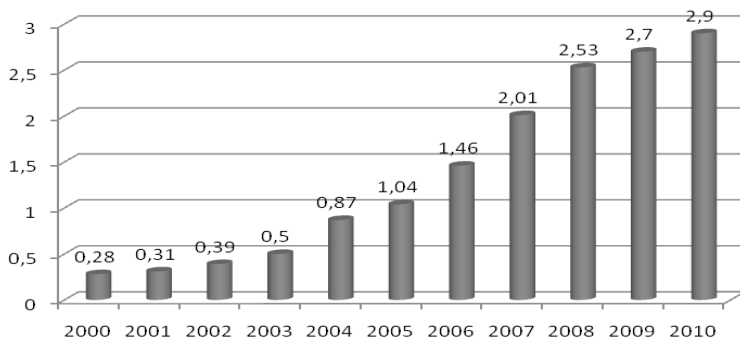
¹⁸ Opracowanie własne na podstawie: <http://www.lsse.home.pl/index.php?page/menu/40/>.

Rys. 6. Nowe miejsca pracy utworzone w ramach ŁSSE w latach 2000-2010. Dane za rok 2010 to stan na 31 lipca 2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.lsse.home.pl/index.php?page/menu/60/>

Działający na terenie strefy inwestorzy ponieśli do 31.07.2010 r. nakłady inwestycyjne w wysokości 2,9 mld zł. Dynamika nakładów w latach 2000-2010 ma wyraźną tendencję wzrostową ze względu na wzrost liczby inwestycji innowacyjnych i wprowadzanie nowych rozwiązań technologicznych (rysunek 7). W ŁSSE dominuje w niewielkim stopniu kapitał zagraniczny z udziałem 54%, a głównymi inwestorami są firmy z branży: logistycznej, farmaceutycznej, przetwórstwa tworzyw sztucznych, BPO, AGD, IT, medycznej, kosmetycznej i spożywczej.

Rys. 7. Nakłady inwestycyjne ŁSSE w latach 2000-2010 w mld zł. Dane za rok 2010 to stan na 31 lipca 2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.lsse.home.pl/index.php?page/menu/59/>

W świetle badań¹⁹ specjalne strefy ekonomiczne są ważnym instrumentem polityki regionalnej ze względu na napływ inwestycji zagranicznych oraz tworzenie nowych miejsc pracy. Większość badanych przedsiębiorców widziała ścisły związek nowych inwestycji z transferem wiedzy i nowych technologii, co wymaga ciągłego podwyższania kwalifikacji oraz wzrostu wydajności pracowników. SSE wywierają również liczne efekty pośrednie, tzn. wpływają na ożywienie gospodarcze regionu i funkcjonujących na danym regionie podmiotów gospodarczych, generują dochody oraz wymuszają poprawę infrastruktury technicznej i społecznej niezbędnej do rozwoju działalności innowacyjnej.

Badani przedsiębiorcy wskazali na wiele korzyści funkcjonowania firm w SSE, do których najczęściej zaliczali:

- uproszczone procedury i krótki okres oczekiwania na uzyskanie zezwolenia (opinia wszystkich badanych przedsiębiorców),
- możliwość negocjacji warunków zezwolenia z zarządem strefy (opinia wszystkich badanych przedsiębiorców),
- znaczące zwolnienia i ulgi w prowadzeniu działalności gospodarczej wynikające z pomocy publicznej (opinia wszystkich badanych przedsiębiorców),
- transfer wiedzy do małych i średnich firm działających poza obszarem strefy (opinia 8 z 10 badanych przedsiębiorców),
- współpraca firm w zakresie dyfuzji innowacji w ramach strefy oraz poza strefą (opinia 6 z 10 badanych przedsiębiorców),
- lepsze, bardziej profesjonalne usługi okołobiznesowe (opinia 5 z 10 badanych przedsiębiorców).

Do głównych zagrożeń respondenci zaliczyli:

- spełnienie warunków zawartych w umowie szczególnie w zakresie utrzymania wymaganego poziomu zatrudnienia (opinia wszystkich badanych przedsiębiorców), brak spójności przepisów krajowych z wytycznymi Unii Europejskiej (opinia wszystkich badanych przedsiębiorców),
- problemy z interpretacją przepisów odnośnie do pomocy publicznej (opinia 6 z 10 badanych przedsiębiorców).

¹⁹ Badania zostały przeprowadzone metodą wywiadów bezpośrednich w oparciu o scenariusz zawierający pytania otwarte, w kwietniu i maju 2010 r., w 10 średnich firmach funkcjonujących na terenie Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, głównie z branż: logistycznej, spożywczej i farmaceutycznej, jako uzupełnienie badań ankietowych oceniających warunki funkcjonowania firm w ŁSSE. Głównym celem badań była ocena kosztów funkcjonowania firm na terenie badanej strefy i korzyści z tego funkcjonowania.

Wszyscy respondenci wyrazili chęć współpracy z ŁSSE w ramach nowego projektu inwestycyjnego i ubiegania się o zwolnienia i ulgi z tym związane.

Przeprowadzone badania wskazują na wiele pozytywnych efektów funkcjonowania SSE w Polsce zarówno dla rozwoju regionalnego, jak i funkcjonujących w strefie i poza strefą podmiotów gospodarczych, co może znacząco wpłynąć na poprawę konkurencyjności i innowacyjności regionów, jak również rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw wspieranych przez sprawne w zakresie wsparcia otoczenie biznesu.

Podsumowanie

Funkcjonowanie małych przedsiębiorstw w SSE jest trudne ze względu na specyfikę tych firm, które działają w określonych niszach rynkowych, posiadają niski kapitał własny, są elastyczne tzn. szybko reagują na zmieniające się otoczenie, ze względu na duże ryzyko rzadko inwestują w nowe rozwiązania technologiczne i wprowadzanie innowacji, najczęściej starają się skopiować rozwiązania sprawdzone na rynku. Dlatego działalność w specjalnych strefach skonomicznych podejmują średnie i duże podmioty gospodarcze, ze względu na warunki inwestycji, jakie muszą spełnić firmy w zakresie wydatkowania pieniędzy na inwestycje oraz zapewnienia pewnego poziomu zatrudnienia. Inwestycje w tych przedsiębiorstwach mogą znacząco się przyczynić do zwiększenia dynamiki wzrostu gospodarczego poprzez zainicjowanie procesów innowacyjnych w danym regionie. Szczególnie ważny jest transfer innowacji poza strefę do małych i średnich przedsiębiorstw m.in. poprzez pracowników zatrudnionych w przedsiębiorstwach działających w strefie poddawanych procesowi szkolenia i doskonalenia zawodowego w zakresie nowych standardów biznesowych, organizacje otoczenia biznesu wspierające MSP, klastry oraz aktywność władz samorządowych tworzących unikatowy klimat dla rozwoju innowacyjności i przyciągania inwestorów.

Literatura

Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31.12.2009, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2010;

Jonasz W., *Innowacje w strategii rozwoju organizacji w Unii Europejskiej*, Difin, Warszawa 2009;

Koncepcja rozwoju specjalnych stref ekonomicznych, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2009, www.mg.gov.pl/NR/rdonlyres/EDEA1667-FD25-4297-AC8C988DA7789AC6/51415/Koncepcja.pdf;

Kryńska E., *Polskie specjalne strefy ekonomiczne*, Wydawnictwo „Scholar” Warszawa 2000;

Pilarska C., *Specjalne Strefy Ekonomiczne w Polsce*. Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków 2009;

Przewodnik po specjalnych strefach ekonomicznych w Polsce, PAIIZ, Warszawa 2009;

Raport *Polskie SSE – okiem przedsiębiorcy*, Deloitte 2010, http://www.paiz.gov.pl/files/?id_plik=13436;

Raport *Specjalne Strefy Ekonomiczne – opinie przedsiębiorców*, Deloitte 2009, http://www.paiz.gov.pl/files/?id_plik=11156;

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2008 r. w sprawie pomocy publicznej udzielanej przedsiębiorcom działającym na podstawie zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej na terenach specjalnych stref ekonomicznych, DzU z dnia 29 grudnia 2008;

Targalski J., *Przedsiębiorczość i zarządzanie*, C.H. Beck, Warszawa 2003;

Ustawa z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych, DzU 2007, nr 42, poz. 274; 2008, nr 118, poz. 746;

www.lsse.home.pl/index.php?page/menu/40/;

www.lsse.home.pl/index.php?page/menu/59/;

www.lsse.home.pl/index.php?page/menu/60/;

www.paiz.gov.pl/strefa_inwestora/zachety_inwestycyjne_w_sse;

www.sse.lodz.pl/index.php?page/menu/428/.

Summary

Small and medium enterprises play an important role in economic development of the whole country, they also improve the developmental dynamics of individual regions thus positively influencing decrease of unemployment, providing local markets with goods and offering services to local communities. Market closeness, well-developed social and technical infrastructure as well as access to specialised services and funds have a positive impact on the development of these companies.

Special Economic Zones have occurred to be one of the instruments of support for the SME sector. The zones assure favourable conditions for business activity and foreign investment. Foreign companies operating within the SEZ provide new business standards such as technology, experience in production processes, business contacts, good practice in training employees which are all of great significance for the development of the SME sector as well as the main source of new technologies for them.

The aim of this study is to analyse the influence that Special Economic Zones have on the development of innovative activity of small and medium enterprises considering the Lodz Special Economic Zone as an example.

Translated by Renata Lisowska